

การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้าราชการเป็นตัวแทนขององค์กรในภาครัฐ การกระทำของข้าราชการภายในขอบเขตของอำนาจหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท เป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่ข้าราชการทุกคนยึดถือปฏิบัติจากขอบเขตอำนาจหน้าที่ สิ่งที่ข้าราชการต้องใช้ควบคู่กัน คืออำนาจ กล่าวคือ เมื่อมีหน้าที่ที่ต้องกระทำแล้วอำนาจจะต้องตามมาการใช้อำนาจนี้เองจะทำให้ข้าราชการต้องประสบอุบัติเหตุจากการปฏิบัติราชการ ดังนั้นการใช้อำนาจจำเป็นต้องมีสติเป็นเครื่องกำกับอยู่ตลอดเวลา หรืออาจจะเรียกว่า “การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ” ต้องกระทำโดยรอบคอบ

ผู้เขียนเองได้รับความรู้จากการศึกษากฎหมายมหาชน ทำให้ทราบและเข้าใจหลักการสำคัญของกฎหมายมหาชนไว้ใช้ในการปฏิบัติราชการตลอดมา จากประสบการณ์การปฏิบัติราชการการศึกษากฎหมายเรามักจะพบกับภาษากฎหมายที่เข้าใจยาก ดังนั้น ผู้เขียนจะพยายามเขียนหลักกฎหมายดังกล่าวเป็นภาษาที่เข้าใจได้ง่ายและนำไปสู่การปฏิบัติได้เป็นสำคัญ เพื่อให้การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง และมีประโยชน์ในวงที่กว้างออกไปมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่า การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ จะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ ๔ ประการด้วยกัน คือ

- ๑) หลักชอบด้วยกฎหมาย
- ๒) หลักสุจริต
- ๓) หลักไม่เลือกปฏิบัติ
- ๔) หลักพอเหมาะสมควรได้สัดส่วนพอดี

หลักชอบด้วยกฎหมาย

มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

- มีกฎหมายให้อำนาจ ให้กระทำได้อย่างชัดเจนตามบทบัญญัติของกฎหมาย ระเบียบ กฎ ข้อบังคับต่างๆ
- เข้าองค์ประกอบของเงื่อนไข ครบทุกประการตามที่กฎหมาย ระเบียบฯ กำหนดไว้
- ไม่เกินขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ให้กระทำได้อย่างชัดเจน
- ครบถ้วนถูกต้องตามขั้นตอนหรือวิธีการที่ระบุไว้ตามระเบียบ ข้อบังคับ

หลักสุจริต

มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

- ไม่มีการทุจริต หรือกลฉ้อฉล หรือมีการกลั่นแกล้ง โดยเน้นเจตนาดีบริสุทธิ์ ยุติธรรม เป็นสำคัญ
- ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน หรือคอร์รัปชั่นเชิงนโยบาย
- ไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง หรือพรรคพวก ต้องกระทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเท่านั้น
- ไม่ประมาทเลินเล่อ หรือจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายนั้นไม่สามารถอ้างได้ หรืออ้างว่าเข้ารับตำแหน่งใหม่ก็ไม่สามารถอ้างได้เช่นกัน

หลักไม่เลือกปฏิบัติ

มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

- โดยตรงหรือโดยอ้อม โดยเฉพาะการเอื้อประโยชน์ให้ผู้ใกล้ชิด ญาติ พี่น้อง เป็นต้น
- โดยทางอ้อม หรือผลประโยชน์สุดท้ายต้องตกได้แก่ประชาชนโดยส่วนรวม
- มีข้อยกเว้นให้กระทำได้ การใช้ข้อยกเว้นต้องกระทำเท่าที่จำเป็นด้วยเหตุด้วยผลเท่านั้น มิเช่นนั้นอาจก่อให้เกิดสองมาตรฐานได้

หลักพอเหมาะพอสมควรหรือได้สัดส่วนพอดี

มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

- มีความจำเป็น มีอาจหลีกเลี่ยงได้โดยยึดคำพิพากษาศาล ข้อหาหรือ เป็นต้น

- มีทางเลือกอื่น โดยตัดสิ้นใจเลือกทางที่มีผลกระทบต่อองค์กรหรือประชาชนน้อยที่สุดหรือไม่มีผลกระทบต่อไม่ว่าจะเป็นความมั่นคง หรือฐานะการเงิน หรือความสุขของประชาชน

- สมดุล คำนึงถึงความคุ้มค่าที่ประชาชนจะพึงได้รับจากการที่รัฐต้องเสียงบประมาณไป

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หลักการดังกล่าวข้างต้น อาจสะกิดความคิด ความรู้สึกของท่าน ผู้มีอำนาจ ก่อนที่ท่านจะเขียนคำว่า อนุมัติ อนุญาต ยกเลิก เพิกถอน เห็นชอบ ไม่เห็นชอบ ลงไป เพราะคำสั่งที่ท่านจะเขียนลงไปนั้นมีความสำคัญสำหรับท่านมาก มีผลผูกพันท่านไปหลายปี โดยเฉพาะท่านผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าท่านสามารถจำหลักการดังกล่าวได้มากเท่าไร ภูมิคุ้มกันในการปฏิบัติราชการของท่านย่อมสูงตามไปด้วยเท่านั้น และหากท่านใดมีความจำเป็นต้องชี้แจงต่อศาล ผู้เขียนมั่นใจว่าศาลท่านคงรับฟังเพราะศาลเองท่านก็ใช้หลักการดังกล่าวในการวินิจฉัยการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่นกัน.

*****